

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 57/03-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. mája 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučku a zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej v konaní o sťažnosti J. M., bytom P., zastúpeného advokátkou JUDr. Z. M., B., vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu v Partizánskom v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 142/00 takto

r o z h o d o l :

Základné právo J. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu v P. v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 142/00 p o r u š e n é n e b o l o .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 13. februára 2003 doručené podanie J. M., bytom P., (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. Z. M., B., označené ako „Sťažnosť na Okresný súd v P. za porušenie našej Ústavy a Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a sťažnosť na TSM - Technické služby mesta P. a. s. za nerešpektovanie rozhodnutia súdu“ vo veci porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov upraveného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu v P. (ďalej len „okresný súd“) v konaniach vedených pod sp. zn. 4 C 232/99 (neplatnosť okamžitého zrušenia pracovného pomeru a iné), sp. zn. 3 C 77/00 (náhrada mzdy v sume 19 783,60 Sk) a sp. zn. 3 C 142/00 (náhrada mzdy). Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol nielen o porušení vyššie uvedených základných práv, ale aj o prikázaní okresnému súdu konať, o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia v sume 300 000 Sk a o náhrade trov konania. Súčasne požadoval, aby ústavný súd „vyslovil, že TSM P.“ porušili práva sťažovateľa nerešpektovaním rozhodnutia súdu, spôsobili mu právnu neistotu, ktorá trvá ešte aj dnes, čím zároveň porušili ústavu a dohovor, a preto sú povinné zaplatiť sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume 300 000 Sk; dožadoval sa tiež toho, aby ústavný súd „prikázal TSM P.“ rešpektovať súdne rozhodnutie č. k. 4 C 232/99-56 zo 16. decembra 1999 a konať v zmysle jeho výroku, t. j. umožniť sťažovateľovi nástup do práce a odstrániť tak jeho právnu neistotu.

Sťažovateľ požiadal ústavný súd o ustanovenie právneho zástupcu. Z obsahu jeho sťažnosti vyplynulo, že je bez finančného zabezpečenia, poberá len minimálne sociálne dávky, ktoré musí vrátiť (v sume po 1 745 Sk mesačne); okrem toho má vyživovaciu povinnosť 1 000 Sk mesačne, na plnenie ktorej si požičiava, a tiež musí požičané prostriedky vrátiť.

Ústavný súd žiadosti sťažovateľa vyhovel a ustanovil mu za právnu zástupkyňu advokátku JUDr. Z. M., B.,.

Sťažovateľ namietal porušenie jeho už vyššie uvedených základných práv postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 232/99, ktoré bolo právoplatne skončené 24. februára 2000 rozhodnutím zo 16. decembra 1999 č. k. 4 C 232/99-56, ktoré sa stalo vykonateľným 28. februára 2000, ďalej v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 77/00, ktoré bolo právoplatne skončené 31. augusta 2001 rozhodnutím č. k. 3 C 77/00-29, ktoré sa stalo vykonateľným 5. septembra 2001, a v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 142/00, ktoré doposiaľ právoplatne skončené nie je, pretože Krajský súd v T. uznesením č. k. 4 Co 217/02-54 zo 17. septembra 2002 zrušil rozsudok okresného súdu z 26. novembra 2001 sp. zn. 3 C 142/00-30 a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

Sťažovateľ požadoval, aby ústavný súd takto rozhodol:

„1. Základné právo J. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na to, aby jeho záležitosť bola prejednaná v primeranej lehote, podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu v P. v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 232/99-56, vedené pod sp. zn. 3 C 77/00-29 a vedené pod sp. zn. 3 C 142/00-30 bolo porušené.

2. Okresnému súdu v P. prikazujeme, aby v konaní vedenom pod sp. zn. konal bez zbytočných prietáhov a aby rozhodol o nároku navrhovateľa až do doby, kým jeho zamestnávateľ neumožní mu vykonávať prácu v zmysle pracovnej zmluvy a to pod následkami exekúcie, keďže tento zamestnávateľ sa už prejavil tým, že nerešpektuje jedno súdne rozhodnutie a to že výpoveď daná pracovníkovi - navrhovateľovi bola súdne zrušená dá sa predvídať, že dobrovoľne si nesplní ani druhú povinnosť zaplatať ušlej priemernej mzdy nakoľko tú si mal plniť aj bez vymáhania, keby rešpektoval zákonník práce, ktorý ho k tomu zaväzuje svojimi ustanoveniami.

3. J. M. priznáva primerané finančné zadosťučinenie vo výške 300 000 Sk ktoré je Okresný súd v P. povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia

4. J. M. sa priznáva náhrada trov tohoto konania, poštovné, fotokópie, cestovné..“.

Ďalej žiadal, „aby Ústavný súd vyslovil, že TSM P. ma porušili na mojich právach nerešpektovaním rozhodnutia súdu a spôsobili u mňa právnu neistotu, ktorá trvá ešte aj dnes čím zároveň porušili našu Ústavu a Dohovor o ľudských právach a preto sú povinné zaplatiť J. M.

1 primerané finančné zadosťučinenie vo výške 300 000 Sk, ktoré sú TSM P. povinné vyplatiť do 2 mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti tohto rozhodnutia

2 prikázal TSM P. rešpektovať súdne rozhodnutie 4 C 232/99-56 zo dňa 16. 12. 1999 a konať v zmysle jeho výroku, teda umožniť J. M. nástup do práce a odstrániť tak právnu neistotu v ktorej ho doteraz ponechávala...“.

Ústavný súd po predbežnom prerokovaní prijal 28. marca 2003 na ďalšie konanie sťažnosť sťažovateľa v časti, v ktorej namieta porušenie označených základných práv postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 142/00.

Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval sťažovateľa aj okresný súd, aby oznámili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, a okresný súd aj aby sa vyjadril k prijatej sťažnosti.

Sťažovateľ a aj okresný súd oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Predsedníčka okresného súdu sa k prijatej sťažnosti vyjadrila nasledovne:

„Žalobca J. M. podal proti žalovanému Technické služby mesta P. spol. s r. o. P. žalobu dňa 10. 7. 2000, ktorou sa proti žalovanému domáhal náhrady mzdy od 1. 4. 2000 do vyhlásenia rozsudku v sume za každý mesiac 4.839,10 Sk so 17,6 % úrokom z omeškania do zaplatenia. Konanie v tejto veci je vedené na tunajšom súde pod sp. zn. 3 C 142/00. Vec bola podľa Rozvrhu práce na rok 2000 pridelená na vybavenie sudkyňi

JUDr. A. B. Sudkyňa vo veci určila dňa 8. 1. 2001 termín pojednávania na deň 8. 2. 2001. Pojednávanie bolo odročené na deň 8. 3. 2001 z dôvodov, ku ktorým sa podrobne vyjadrila vo veci konajúca sudkyňa. Na pojednávaní dňa 8. 3. 2001 boli vypočutí účastníci a pojednávanie bolo odročené na deň 9. 4. 2001 s tým, že si súd žiadal správu od Okresného úradu práce a Okresného úradu - odboru sociálnych vecí v P.. Žalobca sa na pojednávanie dňa 9. 4. 2001 napriek tomu, že termín tohto pojednávania vzal na vedomie dňa 8. 3. 2001 s tým, že nebude písomne predvolávaný, nedostavil. Správy žiadané súdom boli k dispozícii k 9. 4. 2001. Súd pojednávanie konané dňa 9. 4. 2001 odročil na neurčito do právoplatného skončenia veci sp. zn. 3 C 77/00, v ktorej žalobca žiadal náhradu mzdy za predchádzajúce obdobie od 17. 12. 1999 do 31. 3. 2000. Tento spis bol pripojený dňa 6. 9. 2001. V ten istý deň bol vo veci určený termín pojednávania na 22. 10. 2001 a bola žiadaná správa znovu od Okresného úradu práce v P. a Okresného úradu - odboru sociálnych vecí v P.. Tieto správy boli súdu do termínu pojednávania podané. Na pojednávaní dňa 22. 10. 2001 boli vypočutí účastníci a pojednávanie bolo odročené na deň 26. 11. 2001 s tým, že súd žiadal správu od Okresného úradu práce P. o tom, či žalobca mal možnosť zamestnať sa s jeho kvalifikáciou, vekom a dobou praxe. Na pojednávaní dňa 26. 11. 2001 súd rozhodol tak, že žalobe žalobcu vyhovel a uložil žalovanému zaplatiť žalobcovi sumu 45.918.- Sk aj so 17,6 % úrokom z omeškania vždy zo sumy 2.318.- Sk od 9. 5. 2000 do zaplatenia, vo zvyšku návrh zamietol a žalobcovi nepriznal náhradu trov konania. Povinnosť zaplatiť súdny poplatok uložil žalovanému. Písomné vyhotovenie rozsudku bolo vyhotovené v zákonom stanovenej lehote. Proti rozsudku podali v lehote 15 dní odvolanie obaja účastníci. Dňa 11. 1. 2002 sudkyňa doručila odvolania vzájomne na vyjadrenie a vyzvala žalovaného na zaplatenie súdneho poplatku za podané odvolanie. Dňa 28. 1. 2002 bol spis predložený Krajskému súdu v T. na rozhodnutie o odvolaniach účastníkov. Krajský súd v T. listom z 28. 3. 2003 doručeným súdu I. stupňa 12. 4. 2002 vrátil vec z dôvodu, že po otvorení obálky so zápisnicou o porade a hlasovaní zistil, že v tejto zápisnici sú uvedení prísediaci A. B. a A. M.. Pritom v rozsudku sú ako prísediaci uvedené iné osoby.

V dôsledku toho tunajší súd uznesením z 12. 4. 2002 č. k. 3 C 142/00-48 opravil záhlavie rozsudku zo dňa 26. 11. 2001 a spis opätovne predložil KS v T. dňa 16. 5. 2002. Odvolací súd v T. uznesením zo dňa 17. 9. 2002 č. k. 4 Co 217/02-54 rozsudok súdu

I. stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie s tým, že mzdové nároky žalobcu je potrebné posudzovať podľa § 130 Zákonníka práce. Spis bol vrátený tunajšiemu súdu 28. 10. 2002 a podľa úpravy sudkyne z 29. 10. 2002 bolo rozhodnutie odvolacieho súdu doručené účastníkom konania. Dňa 7. 11. 2002 vyzvala sudkyňa žalobcu na uplatnenie nároku na náhradu mzdy celkovou sumou, ktorú musí sám vyčíslieť a upresniť žalobný návrh v zmysle pokynu odvolacieho súdu. Takto upravený žalobný návrh žalobca na súde podal 19. 11. 2002 a v ten istý deň ho sudkyňa doručila žalovanému na vyjadrenie v lehote 10 dní. Toto vyjadrenie žalovaného bolo podané na súde 28. 11. 2002. Vo veci bolo sudkyňou určené pojednávanie na deň 22. 5. 2003.

Vzhľadom na to, že sťažnosť žalobcu v konaniach vedených na tunajšom súde pod sp. zn. 4 C 232/99 a 3 C 77/00 bola odmietnutá ako podaná oneskorene, k týmto veciam sa nevyjadrujem. K ďalším tvrdeniam žalobcu o tom, či súd v predchádzajúcich konaniach sp. zn. 4 C 232/99 a sp. zn. 3 C 77/00 mohol rozhodnúť aj o nárokoch na náhradu mzdy, na ktorú by mu vznikol nárok až v budúcnosti, chcem uviesť len toľko, že ide o jeho subjektívny názor nezodpovedajúci právnemu stavu a v týchto veciach napokon ako účastník konania mohol podať odvolanie v tých častiach rozhodnutí súdu I. stupňa, v ktorých bol jeho návrh zamietnutý, čo ani v jednom prípade neurobil. Napokon rozhodnutia v týchto veciach sú právoplatné a vykonateľné a žalobca mal možnosť domáhať sa buď nariadenia výkonu rozhodnutia alebo podať návrh na vykonanie exekúcie na niektorom exekútorskom úrade. Žalobca ďalej vo svojej sťažnosti naznačuje, že postup súdu je zámerný, čo naznačuje, že súd nie je nestranný a že pomáha k blokovaniu jeho nárokov a tomu, aby sa nemohol domôcť svojho práva, čo zdôvodňuje tým, že zamestnanci súdu sú vlastne bývalí pracovníci MsNV P.. V tejto súvislosti chcem uviesť, že sudkyňa JUDr. A. B. bola od r. 1991 do r. 1996 zamestnaná na Mestskom úrade P., ale účastníkom konania nie je ani Mesto ani Mestský úrad P. a žalobca napokon túto skutočnosť v žiadnom zo sporov nenamietal, hoci mal možnosť, ak mal takéto vedomosti podať námietku zaujatosti, o ktorej by bolo zákonným spôsobom rozhodnuté. O iných zamestnancoch súdu ako bývalých pracovníkoch MsNV P. neviem.

V súvislosti s tým, že sťažnosť žalobcu bola podaná v súvislosti s porušením jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov chcem ešte uviesť, že tunajší súd od svojho vzniku nie je dostatočne personálne obsadený a sudkyňa, ktorá vybavuje vec sp. zn.

3 C 142/00 vybavuje dlhodobo polovicu nápadu agendy vecí C, polovicu nápadu agendy Cb a štvrtinu agendy vecí E, Er a Nc-všeobecné. Okrem toho rozhodovala a rozhoduje veci agendy T, v ktorých je sudca vybavujúci agendu T vylúčený.“

Rovnaké informácie získal ústavný súd zo spisu sp. zn. 3 C 142/00.

II.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“

Sťažovateľ zároveň namietal porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov“ (II. ÚS 61/98), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím. Nestačí, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 26/95). K vytvoreniu stavu právnej istoty preto dochádza až „právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (I. ÚS 10/98).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 70/98, II. ÚS 74/97, II. ÚS 813/00) zohľadňuje tri kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria považuje aj povahu prejednávanej veci.

Preskúmaním doterajšieho konania pred okresným súdom ústavný súd zistil nasledovné skutočnosti:

1. *Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, ústavný súd z predloženého súdneho spisu okresného súdu zistil, že v konaní vedenom pod sp. zn. 3 C 142/00 ide o zaplatenie náhrady mzdy na základe žaloby sťažovateľa z 10. júla 2000. Ide o konanie, ktoré právne a ani skutkovo zložitú nie je, a na jeho zložitost' nepoukázala ani predsedníčka okresného súdu a tvorí bežnú súčasť rozhodovacej agendy okresného súdu.*

2. *Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prieťahov v konaní sp. zn. 3 C 142/00, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd považuje postup sťažovateľa za aktívny a súčinnosť, v dôsledku čoho nemal výrazný vplyv na doterajšiu dĺžku konania.*

3. *Tretím kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným prieťahom v označenom súdnom konaní, bol postup samotného okresného súdu.*

Ústavný súd zistil, že okresný súd v konaní postupoval v zásade plynulo. Od podania žaloby 10. júla 2000 do rozhodnutia vo veci samej 26. novembra 2001 sa celkom uskutočnilo 5 pojednávaní a okresný súd robil procesné úkony smerujúce k získaniu podkladov pre rozhodnutie.

Rozsudkom č. k. 3 C 142/00-30 z 26. novembra 2001 okresný súd sčasti žalobe vyhovel, vo zvyšku zamietol a navrhovateľovi (sťažovateľovi) nepriznal náhradu trov konania.

Obidvaja účastníci sa proti rozsudku v zákonnej lehote odvolali. Okresný súd po štandardných úkonoch spojených s podaním odvolania predložil spis 28. januára 2002 Krajskému súdu v Trenčíne na rozhodnutie, ktorý 17. septembra 2002 uznesením č. k. 4 Co 217/02-54 rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie (23. októbra 2002).

V ďalšej etape konania okresného súdu tento doručil rozhodnutie Krajského súdu v T. účastníkom konania, vyzval žalobcu na upresnenie žalobného návrhu v súlade s pokynom odvolacieho súdu, t. j. postupoval plynulo, rešpektujúc právny názor Krajského súdu v T. Od 28. novembra 2002 do 6. mája 2003 však okresný súd neurobil vo veci žiaden procesný úkon bez toho, aby tomu bránila nejaká zákonná prekážka. Konajúca sudkyňa úkonom 6. mája 2003 nariadila pojednávanie na 22. máj 2003. Toto pojednávanie bolo odročené na 12. jún 2003 z dôvodu zmeny názvu technických služieb.

Ústavný súd hodnotí postup okresného súdu v konaní sp. zn. 3 C 142/00 ako plynulý, ktorý nevykazuje zbytočné prietahy v konaní. Jediná neodôvodnená nečinnosť, ktorú ústavný súd zistil, je obdobie od 28. novembra 2002 do 6. mája 2003. Podľa názoru ústavného súdu v kontexte celého priebehu konania, ktoré už skončilo rozhodnutím (II. ÚS 46/02), však vyššie uvedená nečinnosť okresného súdu nemala takú intenzitu (rozsah), že by mohla byť dôvodom na vyslovenie zbytočných prietahov v konaní a dôvodom na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľa upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia. V nadväznosti na toto rozhodnutie ústavný súd už nerozhodoval o ďalších požiadavkách sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. mája 2003